



DEN NYE ÅPENHETSLOVEN TRER I KRAFT 1. JULI 2022! DEN VIL OGSÅ VÆRE AKTUELL FOR MANGE STIFTELSE

17. november 2021

Den 10. juni 2021 ble åpenhetsloven vedtatt av Stortinget og det er avgjort at den trer i kraft fra 1. juli 2022. Lovens fulle navn er *Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold*. Åpenhetsloven er nært knyttet til gjennomføring av FNs bærekraftsmål nr 8 om anstendig arbeid og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP). Loven er Norges svar på Storbritannias Modern slavery act. Kort fortalt skal loven sørge for at større virksomheter rapporterer om arbeidet de gjør for å sikre etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidsforhold hos leverandørkjedene og samarbeidspartnerne.

Enkelte store stiftelser vil kunne falle innenfor lovens anvendelsesområde og må fra neste år sørge for at loven etterlevs av stiftelsen direkte. For stiftelser som har underliggende næringsvirksomhet som omfattes, vil det også være nødvendig å ha kunnskap om regelverket i kraft av å være eier. Styret i stiftelsen plikter å føre tilsyn med virksomheten, og å vurdere hele konsernets stilling og resultat. Tilsyn og vurderinger knyttet til overholdelse av lover og regler inngår i dette ansvaret.

I tilfeller der stiftelsen ikke direkte eller indirekte blir påvirket av rapporteringsplikten i lovgivningen, er formålet med loven likevel egnet til å være aktuell for alle stiftelser: Uavhengig av størrelse bør både næringsdrivende så vel som ideelle stiftelser ha et bevisst forhold til hvordan grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold kan være relevant i virksomheten. Alle stiftelser vil uansett være rettighetshaver i lovens forstand, og kan be større virksomheter i Norge om innsyn i arbeidet de gjør i tråd med loven.

Vi skal i dette nyhetsbrevet beskrive nærmere hva stiftelsene må gjøre for å være i forkant av de nye kravene.

HVILKE TYPER STIFTELSE MÅ RAPPORTERE?

Loven gjelder for større virksomheter som er hjemmehørende i Norge, og som tilbyr varer og tjenester i eller utenfor Norge. Begrepet større virksomheter skal tolkes slik som det til enhver tid er definert i regnskapsloven, og gjelder for tiden store foretak og virksomheter (herunder stiftelser) som oppfyller to av følgende tre vilkår:

- salgsinntekt på mer enn 70 millioner kroner
- balansesum på mer enn 35 millioner kroner
- gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret på mer enn 50 årsverk

Stiftelser som ikke fyller kriteriene selv, men som er eier av virksomhet som omfattes av loven, vil i kraft av eierskapet måtte påse at regelverket overholdes.

HVA LIGGER I KRAVET TIL AKTSOMHETSVURDERINGER?

Åpenhetsloven tar utgangspunkt i FNs veiledende prinsipper og næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Regjeringen forventer i dag at alle norske selskaper kjenner til og opptrer i tråd med disse anbefalingene. Denne forventningen gjelder også virksomheter som størrelsesmessig faller utenfor åpenhetslovens anvendelsesområde, og omfatter derfor alle stiftelser som driver en eller annen form for virksomhet.

Loven legger til grunn at foretakene må foreta aktsomhetsvurderinger som å:

- forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer
- kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som virksomheten enten har forårsaket eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til virksomhetens forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester gjennom leverandørkjeder eller forretningspartnere
- iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser basert på virksomhetens prioriteringer og vurderinger
- følge med på gjennomføring og resultater av tiltak
- kommunisere med berørte interessenter og rettighetshavere om hvordan negative konsekvenser er håndtert
- sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd.

Omfanget av aktsomhetsvurderingene vil variere med stiftelsens formål og aktivitet. Vurderingen skal være forholdsmessige og være tilpasset virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Styret bør godkjenne interne retningslinjer knyttet til forpliktelsene og følge opp at aktsomhetsvurderingene gjennomføres.

Virksomhetene forutsettes å foreta vurderinger både knyttet til leverandørkjeder og til forretningspartnere. Interessent-gruppen som omfattes av virksomhetenes aktsomhetsvurderinger er i loven definert svært vidt.

HVA SKAL RAPPORTERES?

Virksomhetene skal årlig lage en redegjørelse for aktsomhetsvurderingene som er beskrevet foran. Denne redegjørelsen skal signeres av styret og av daglig leder, og den skal offentliggjøres innen 30. juni hvert år. Den skal gjøres lett tilgjengelig på virksomhetens nettside og det skal fremgå av årsberetningen hvor redegjørelsen kan finnes.

Redegjørelsen skal minst inneholde følgende punkter:

- en generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger
- opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene.

HVA LIGGER I INFORMASJONSPLIKTEN?

I tillegg til den offentlige redegjørelsen skal virksomheten – på forespørsel fra hvem som helst – gi informasjon om hvordan de håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser som er avdekket i

aktsomhetsvurderingen. Dette omfatter både generell informasjon og informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr.

Virksomhetens plikt til å utgi informasjon må likevel avveies basert på type informasjon, kravets rimelighet og andre saklige grenser mot personvern, sikkerhetshensyn og bedriftshemmeligheter.

HVEM ER LOVENS «RETTIGHETSHAVERE»?

Loven er skrevet slik at «*enhver*» kan søke informasjon om virksomheters leverandørkjeder og samarbeidspartnere. Det er likevel noen grupper eller sektorer som har en mer fremtredende interesse i å ettergå og eventuelt etterspørre mer informasjon: En opplagt aktør er offentlig sektor som i større og større grad fokuserer på bærekraft når offentlige anbud utlyses. Ved vedtakelse av denne loven vil arbeidet med å kontrollere tilbydere bli enklere. En annen sentral gruppe er investorene. Vi ser også her større krav til bærekraftige investeringsobjekter der samfunnsansvaret står sterkt. Videre vil media og andre aktører i samfunnet få tilgang til informasjon som kan bidra til å avdekke, påvirke og formidle informasjon hos virksomhetene. Endelig er også forbrukshensynet fremtredende, og loven vil gjøre det enklere å ta bevisste og informerte kjøpsvalg.

Stiftelser som ikke faller direkte inn under loven som rapporteringspliktig, kan likevel påvirkes av reglene i egenskap av å være rettighetshaver. For eksempel vil stiftelser som har til formål å fremme menneskerettigheter enklere kunne føre kontroll med større virksomheter i Norge ved å be om informasjon direkte. Etterspørselen om innsyn kan være så detaljert at stiftelsen ber om informasjon om faktiske eller potensielle negative konsekvenser for en konkret vare eller tjeneste. Virksomheter som omfattes av loven vil etter en slik anmodning måtte gi informasjon om konsekvensene som deres aktsomhetsvurdering har avdekket.

HVA SKJER MED DE SOM IKKE INNRETTER SEG ETTER LOVEN?

Det er Forbrukertilsynet og Markedsrådet som fører tilsyn med virksomheters etterlevelse av loven. Det er disse organene som følger opp redegjørelsene og tar stilling til om virksomhetene oppfyller informasjonsplikten.

Enhver plikter å gi de opplysningene disse myndighetene krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven. Advokaters taushetsplikt er imidlertid særskilt unntatt her.

Både Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan fatte vedtak om forbud, påbud, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Det er i loven også inntatt en særskilt søksmålsfrist som betyr at søksmål som angriper vedtak fra ett av disse tilsynsorganene må være reist innen seks måneder fra parten mottok underretning om vedtaket.

Kort oppsummert: Større stiftelser som faller inn under lovens anvendelsesområde må etablere rutiner for gode aktsomhetsvurderinger som er forankret i styret. Virksomheten skal senere rapportere om disse i et eget offentlig dokument, og må være forberedt til å ta imot krav om informasjon om de varer og tjenester som leveres.

Andre stiftelser kan påvirkes av loven indirekte i kraft av eierskap eller som berørt rettighetshaver. Uansett vil loven medføre en generell forventning om økt bevissthet og åpenhet rundt de forhold som loven omhandler.

Virksomheter som tar samfunnsansvaret på alvor, vil ha et klart konkurransefortrinn!

Arntzen de Besche rådgir klienter innenfor et bredt spekter av juridiske tjenester knyttet til klima-, miljø- og bærekraftsarbeid. Flere av våre advokater har spisskompetanse innenfor disse temaene og firmaet har en egen Bærekrafts-gruppe som arbeider tett på høyaktuelle problemstillinger.

Vi i AdeB har fulgt prosessen om åpenhetsloven lenge og vil bistå klientene våre med aktsomhetsvurderinger, rapportering, informasjonsplikten og eventuell prosess mot tilsynsorganer og domstoler. – Ta gjerne kontakt med forfatterne eller AdeBs Bærekrafts-gruppe dersom du trenger bistand eller har spørsmål.

KONTAKTPERSONER:



Solfrid Haaskjold Brænd
SENIORADVOKAT

Tel: +47 982 94 673

E-mail: shb@adeb.no



Svein Terje Tveit
PARTNER

Tel: +47 950 62 685

E-mail: stt@adeb.no



Susanne Munch Thore
PARTNER

Tel: +47 911 36 899

E-mail: smt@adeb.no